

V Laichtrových Otázkách a názorech vyšel nedávno Okamžik, poslední dílo velkého dánského myslitele a básníka Sorena Kierkegaarda, arcidílo ironie a opravdovosti mravní, jemuž se po bok mohou postavit snad jen Apologie Sokratova od Platona a Provinciální listy Pascalovy, útok na „oficiální“, „státní“ křesťanství takové síly a hloubky, že stojí před námi jako pomník jedinečné duše a jedinečného osudu lidského. Četl jsem Okamžik, když tu po str. 227 našel jsem celé čtyři strany bílé, potišťené jediným slůvkem: Zabaveno. „To je Rakousko, duch rakouské byrokracie,“ říkám si vždycky v takovém případě. Konfiskovat argumentaci světového myslitele, rvát listy z knihy, která je arcidílem světové literatury, která se čte a prodává bez závady v zemi, v níž vznikla a proti jejímuž státu jest namířena, — ano, to je Rakousko! To je duch, který učinil Rakousko směšným a nenáviděným u všech národů, jež se s ním kdy setkaly, který způsobil, že na příklad uvědomělému Italovi sbíhají se ještě dnes sliny v ústech, slyší-li toto jméno. Takovéto věci, jako jest konfiskace Kierkegaarda, jsou možné dnes již jen v Rusku a v Rakousku — nikde jinde v Evropě.

Zemský výbor království Českého

zadal 31. května dnešnímu Družstvu Národního divadla správu tohoto ústavu na dalších šest let, t. j. na dobu od r. 1912 do r. 1918. Čin tento překvapil svou tajemností a neloyalností a jest hoden nejprůkřejšího odsouzení všech, kdož se zajímají o náš veřejný život umělecký, ať přátel, ať odpůrců dnešního Družstva a oněch více ještě než těchto. Neboť, proboha, musí si říci slušný stoupenec dnešní správy, jaké to musí mít špatné svědomí dnešní Družstvo Národního divadla, když se musilo utéci k takovému pokoutnímu a temnému prostředku, aby si zabezpečilo řízení Národního divadla na dalších šest let! Nepustilo se vůbec v čestný boj na denním světle se svými soutěžníky, nýbrž dotřelo se zadními služebníckými schůdky k vrchnosti a doprosilo se zde záštity, poněvadž na otevřený boj a poctivou sebeobranu nestačilo. V době zcela nezvyklé a nepřiměřené, potutelně a úkradkem, skoro o třináct měsíců dříve, než vypršela lhůta, v době, kdy se toho nemohli nadíti ostatní soutěžníci a kdy nemohli tudíž ani podati své nabídky a rozvinouti své programy, dožebrounila se dnešní správa protekcionářstvím nového termínu! Ale není pochyby, krokem tímto poklesla sama u každého, kdo umí vidět a soudit! A věru, sami patroni dnešního Družstva v zemském výboru cítí, že umělecká správa Národního divadla nesmí se brát dále dnešní cestou, lépe dnešním bezcestem, a proto zavazuje Družstvo k povinnosti jmenovati dramaturga, patrně proto, aby zde byla osoba, která odpovídá za repertoár svým uměleckým přesvědčením a svým soudem kritickým, a aby byl znemožněn pokořující a každé, i předměstské scéně nedůstojný vkus ředitele pana Schmoranze, který ze záhadných důvodů odmítá zralé a způsobilé hry divadelní a libuje si v planých a pošetilých nechutnostech à la Konrádovy Žluté růže. Doufejme, že významný úřad dramaturgův nebude obsazen lehkomyšlně, k novým a nezměrným věru již škodám českého rozvoje dramatického, nýbrž že zodpovědná funkce tato dostane se vzdělanému a karakternímu literátu dostatečného rozhledu v soudobé literatuře světové i pevného

a jasného poměru k domácí tvorbě dramatické. Zhola nezabezpečený a zhola od nebezpečí neochráněný jest však příští rozvoj české opery. Pan Kovařovic přestal býti již, a ne od věčerejška, zárukou zdárné správy operního odboru v Národním divadle; jeho činnost, jistě významná ve své době a záslužná — připomínám jen kult smetanovský —, nejde v poslední době vpřed stejným logickým postupem, nýbrž chabne a umdlévá. Poklady tvorby Fibichovy leží neznámy a nevytěženy v divadelním archivu: dramatický skladatel takového uvědomění a talentu, zjev, suď tak nebo onak, tak typický — a není ho v repertoáru Národního divadla! A stejně jest odstrkovan duch tak kulturní, tvůrce tak ušlechtilý a nad každý levný úspěch povýšený, jako jest Foerster. Bojíme se, aby nastávajících sedm let éry Kovařovicovy nezasadilo svým ignorováním našich nejvýznamnějších zjevů dramatických těžké rány našemu rozvoji hudebnímu. Chtíti umlčet a pohřbit zjev takového významu, jako je Fibich, jest poštilost, která se nevyplácí. Ať bude se bráti rozvoj české opery v budoucnosti cestami jakýmikoli, Fibichem dříve projíti musí: Fibicha dříve strávití musí.

Protest proti zemskému výboru království Českého

V denících českých objevilo se 7. července zasláno proti zemskému výboru v známé křiklavé záležitosti divadelní. Protest, podepsaný literárními a uměleckými korporacemi, Kruhem českých spisovatelů, Literárním odborem Umělecké besedy, Hudebním klubem a Hudební jednotou, protestuje proti spěšnému, potajnému a neoprávněně augurskému způsobu, jímž bylo divadlo zadáno na šest let posavadnímu Družstvu. Správně dovozuje protest, že takto všecko umělecké soutěžení a každá reformní snaha jsou uváděny ad absurdum, a správně upozorňuje i na to, že dnešní zemský výbor překročil tímto rozhodnutím svou kompetenci, neboť náleží mu rozhodovati pouze ve věcech neodkladných, zde však rozhodl o otázce, která po případě příslušela novému výboru zemskému. Přesto neslibuji si nic od protestu v dnešních Čechách, kde všecken právní cit, cit spravedlnosti a slušnosti, jest zdušen; protest nebude mít, žel, jiného dosahu než ryze platonického: bude příštím připomínkou mravního a kulturního ponížení ve vnitřních věcech českých na počátku dvacátého věku. — V posledních dnech byla naplněna také podmínka, za níž odevzdal zemský výbor posavadnímu Družstvu Národní divadlo: byl jmenován dramaturg. Funkcí tou byl pověřen docent dr Otokar Fischer, muž, není pochyby, velkých literárních vědomostí a značné literární kultury. K zdárnému zastávání úřadu dramaturgova jest ovšem třeba ještě cosi nad to vyššího a vzácnějšího: pevného literárního charakteru a přesvědčení a správného a hlubokého pohledu v náš vývoj národní i kulturní. Pokud má tyto řídké etnosti nový dramaturg, bude možno rozhodnouti až po delší době, kdy bude mu poskytnuta jistě nejedna příležitost osvědčiti je a uplatnití je.

Max Reinhardt,

na něhož i v Německu často se útočí pro jeho činnost, vyložil nedávno v Neue freie Presse cíle, které měl na mysli, když sehrál Oidipa Sofokleova v cirku.